

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-73>

УДК 330.53

ТРАНСФОРМАЦІЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО БАЛАНСУВАННЯ В УКРАЇНІ

TRANSFORMATION OF MACROECONOMIC BALANCING IN UKRAINE

Губін Кирил Григоровичкандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6914-0971>**Hubin Kyryl**

V. N. Karazin Kharkiv National University

Висвітлено, що повномасштабне російське вторгнення у 2022–2025 роках та необхідність фінансування оборонних потреб призвели до критичного порушення нормальних процесів макроекономічного балансування в нашій державі, внаслідок чого утворився величезний дефіцит міжнародної торгівлі товарами та послугами. Обґрунтовано, що головні макроекономічні показники втратили співрозмірність, а їх відхилення від балансу неможливо компенсувати власними ресурсами. Показано, що трансформація макроекономічного балансування, яка відбулася в Україні, призвела до втрати національного контролю над зведенням макроекономічних балансів, оскільки засоби балансування тепер винесені за межі національної економічної системи: рішення про виділення безповоротної та поворотної іноземної допомоги ухвалюються на Заході.

Ключові слова: макроекономічний баланс, платіжний баланс, іноземна допомога, державний борг, макроекономічне балансування.

Before the full-scale Russian invasion, Ukraine provided most of its needs with its own resources. But, starting in 2022, foreign grants and loans cover more than a third of our state budget expenditures. The question is becoming more urgent: how did this affect the processes of macroeconomic balancing in Ukraine? The purpose of the article is to examine the transformation of macroeconomic balancing in Ukraine, caused by a change in the main macroeconomic indicators' ratio and general macroeconomic conditions. The research employed a range of methods, including analysis and synthesis, induction and deduction, comparative analysis, abstraction and generalization, historical and logical methods, statistical analysis, and a systems approach. It is highlighted that the full-scale Russian invasion in 2022–2025 and the need to finance defense needs led to a critical disruption of the normal processes of macroeconomic balancing in our state, resulting in a huge deficit in international trade in goods and services. It is substantiated that the main macroeconomic indicators have lost their proportionality, and their deviation from the balance cannot be compensated by the country's own resources. It is shown that the transformation of macroeconomic balancing that took place in Ukraine has led to the loss of national control over the compilation of macroeconomic balances, since the means of balancing are now taken outside the national economic system: decisions on the allocation of non-repayable and repayable foreign aid are made in the West. It is emphasized that Ukraine must make every possible effort to fulfill the requirements of foreign donors and creditors. At the same time, efforts must be made to increase its own production in order to preserve the prospects for debt repayment. Another way to solve this problem is to write off Ukraine's debts. However, this is a complex political issue that is inexpedient to raise today. The practical value of the study lies in the possibility of using its results to form the conceptual foundations of macroeconomic balancing in Ukraine, as well as in teaching the academic disciplines "Economic Theory" and "Macroeconomics".

Keywords: macroeconomic balance, balance of payments, foreign aid, national debt, macroeconomic balancing.

Постановка проблеми. Традиційний підхід до макроекономічного балансування базується на тому, що країна забезпечує більшість своїх потреб коштом власних ресурсів. Проте під час повномасштабної війни гранти

та кредити від держав-партнерів та міжнародних організацій забезпечують більше третини видатків державного бюджету України. Постає питання: як це вплинуло на процеси макроекономічного балансування в нашій

державі? Як кількісні зміни вплинули на якісні характеристики процесів макроекономічного балансування?

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед великої кількості публікацій, що мають стосунок до проблем макроекономічного балансування в Україні, передовсім доцільно звернути увагу на роботи, присвячені його методологічним засадам.

У статті О. Ф. Івашина та С. Ю. Івашиної висвітлюються методологічні проблеми макроекономічного регулювання. Автори ставлять під сумнів методологічні можливості макроекономічних моделей загальної рівноваги щодо точності прогнозів результатів макроекономічних дій через низку притаманних ним недоліків [1].

Монографія І. Ф. Радіонової, Є. В. Алімпієва, К. Ф. Захарової та Б. Б. Гаріна присвячена макроекономічній політиці та її ролі у стабілізації національної економіки. Вони розглядають правила макроекономічної політики, трансмісію імпульсів від національних регуляторів, антимонопольне регулювання та регулювання соціальної сфери у контексті макроекономічної стабілізації [2].

Заблоцький М. Б. розглядає ліберальну, централізовану та ліберально-централізовану фінансово-ринкові регулятивні системи, їх ознаки, переваги та недоліки. Також він обґрунтовує сутність балансової регулятивної системи та виділяє ключові факторно-результуючі змінні як об'єкт регулювання [3].

Павлюк Т. І. та Панісько М. В. аналізують погляди вітчизняних і зарубіжних вчених на принципи макроекономічного регулювання та висвітлюють низку нових принципів: принцип доцільності, принцип раціонального розподілу ресурсів й принцип пріоритету [4].

Талавирич М., Дорош Б. та Пінцак С. висвітлюють головні етапи розвитку макроекономічного моделювання та розкривають його основні моделі: прості теоретичні, емпіричні прогностичні та DSGE-моделі. Виходячи з недоліків цих моделей, обґрунтовано необхідність переходу на нові агентські моделі [5].

Назаренко О. М. й Костиленко О. О. розробили методику імітації та прогнозування динаміки макроекономічної системи, яка дозволяє встановлювати взаємозв'язки між окремими галузями економіки та отримувати імітаційні та прогнозні характеристики макроекономічного розвитку [6].

Карпець Е. П. та Кузьменко В. М. пропонують загальний алгоритм визначення впливу

економічних зрушень на базі балансних моделей, який може бути використаний для оцінки проведених і намічених до здійснення заходів державного регулювання [7].

Прокопенко М. В., Нестеренко В. Ю. та Тімов О. О. переймаються проблемами макроекономічного економіко-математичного моделювання поточного стану національної економіки держави [8].

Пивоваров М. Г. встановив та охарактеризував зв'язок між темпами зростання ВВП та часткою малого бізнесу в економіці держави [9].

Мулякова-Бочі А. К. розкриває чинники, що негативно впливають на платіжний баланс України та головні передумови його покращення. Вона формулює вимоги до визначення пріоритетів політики удосконалення платіжного балансу та головні заходи для його удосконалення [10].

У іншій статті цієї дослідниці розкривається вплив макроекономічних показників на стан рахунків платіжного балансу, визначаються основні проблеми рахунків платіжного балансу та можливі варіанти їх розв'язання [11].

Бочі А. К. досліджує вплив економічної нестабільності на стан платіжного балансу в Україні та формулює низку пропозицій, спрямованих на покращення стану платіжного балансу [12].

Козак Л. С. та Федорук О. В. розглядають платіжний баланс як важливий інструмент узагальнюючої оцінки стану національної економіки, аналізують причини дефіциту поточного рахунку платіжного балансу в Україні та пропонують шляхи зменшення дефіциту [13].

У статті Л. І. Кузнєцової досліджено місце та роль цінових факторів у системі макроекономічних балансів. Авторка оцінює цінові фактори, що мають найбільший вплив на баланс ринку кінцевих продуктів та послуг та пропонує низку заходів щодо пом'якшення негативного впливу цінових факторів на формування дисбалансу цього ринку [14].

Юрчишин В. приділяє увагу світовим економічним тенденціям, зовнішнім впливам на макроекономічне збалансування України та проблемі дефіциту платіжного балансу [15].

Необхідно особливо відзначити дослідження А. Бароніним впливу військових конфліктів на потоки капіталу, ВВП, боргові зобов'язання, валютні, споживчі та торговельні показники [16]. Проте його дослідження здійснювалося за умов обмеженого воєнного конфлікту на сході України і не відбиває стану справ у 2022–2025 роках.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявні дослідження проблем макроекономічного балансування в Україні не відбивають кількісні та якісні зміни, що відбулися у 2022–2025 роках за умов повномасштабних бойових дій. Необхідно з'ясувати, як ці зміни вплинули на зміст макроекономічного балансування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – висвітлити трансформацію макроекономічного балансування в Україні, зумовлену зміною співвідношення головних макроекономічних показників та загальних макроекономічних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передовсім треба звернути увагу на вплив економічної нестабільності на макроекономічне балансування. Адже хоча і немає комплексних досліджень впливу на макроекономічне балансування в Україні повномасштабних бойових дій, наслідки обмеженого воєнного конфлікту на сході нашої держави вже вивчалися. Отже, можна побачити окремі передумови того, що ми спостерігаємо сьогодні.

Вплив економічної нестабільності на стан платіжного балансу в Україні А. К. Бочі передовсім вбачає у змінах показників рахунків операцій з капіталом та фінансових операцій [12]. Проте вона аналізувала ситуацію на початку обмеженого воєнного конфлікту на сході нашої держави, тобто багатократно полегшену версію того, що розпочалося у 2022 році.

Вплив військових конфліктів на головні макроекономічні показники, за результатами дослідження А. Бароніна, передовсім виявляється у такому.

«Внаслідок довготривалості збройного конфлікту економіка країни адаптується та компенсує втрати, які характерні для конфліктів тривалістю до 2 років» [16, с. 83]. Баронін А. робив аналіз для ситуації 2017 року, коли воєнний конфлікт був локалізований на сході України і тому його висновок «за умови відсутності подальших різких змін на фронті, збереження бойових дій виключно на лінії зіткнення, існують всі підстави прогнозувати економічне зростання» [16, с. 85] був коректним. Проте за умов повномасштабної війни, на жаль, не можна бути впевненим у стійкому економічному зростанні через загрозу поширення бойових дій на нові області України та через небезпеку далекобійних ударів по нашій промисловості та інфраструктурі.

У 78% проаналізованих А. Бароніним збройних конфліктів спостерігається зрос-

тання показника видатків уряду на душу населення [16, с. 85]. Це стосується і урядових видатків в Україні за сучасних умов.

Можна погодитися із А. Бароніним щодо того, що «внутрішні інвестиції є одним з найчутливіших показників до збройних конфліктів. Початок збройних сутичок здійснює негативний вплив одразу, як на фінансові, так і на реальні інвестиції» [16, с. 86]. Втім, дії НБУ дещо обмежили відтік капіталу з України у 2022–2025 роках.

«Девальвація національної валюти є одним з постійних наслідків збройних конфліктів» [16, с. 89]. Тут слід зазначити, що попередні девальвації гривні у 1998–1999 роках, 2008–2009 роках та 2014–2015 роках були суттєвими, хоча і не мали таких катастрофічних причин, як у 2022 році. Тож девальвацію 2022 року можна вважати добре контролюваною НБУ.

Вплив військового конфлікту на показник зовнішнього боргу обумовлений відтоком іноземного капіталу з країни через інвестиційні ризики, а також необхідністю запозичень, що спрямовуються на оборонні видатки та відновлення інфраструктури [16, с. 89]. Хоча значна частина іноземної допомоги Україні має безповоротний характер, її не вистачає і доводиться шукати можливості зовнішніх запозичень, що суттєво збільшило зовнішній борг у 2022–2025 роках.

«Аналіз експортних показників у довготривалих збройних конфліктах свідчить про те, що негативний ефект є актуальним для сировинних економік лише протягом перших 2 років. Після цього відбувається адаптація експортних секторів з відновленням тренду зростання» [16, с. 91]. Якщо у 2021 році експорт товарів та послуг з України дорівнював 81,5 млрд дол. США, то в 2022 – 57,5 млрд дол. США, в 2023 – 51,3 млрд дол. США і в 2024 – 56,1 млрд дол. США [18–21]. Зростання експорту в 2024 році на 9,4% підживлює помірний оптимізм, що висновки А. Бароніна актуальні і для сучасної України, проте без завершення бойових дій, без припинення ударів по економіці не можна бути впевненим у стійкості цієї тенденції.

У 71% розглянутих А. Бароніним конфліктів відмічена кореляція між збройним протистоянням та скороченням імпорту, яке у більшості випадків зумовлено падінням споживчого попиту, девальвацією національної валюти, зниженням купівельної спроможності населення [16, с. 92]. В Україні ж показники імпорту товарів та послуг зросли з 84,2 млрд дол. США

у 2021 році до 92,0 млрд дол. США у 2024 році [18; 21], тобто на 9,3%. На фоні суттєвого скорочення експорту це створило величезний макроекономічний дисбаланс.

Цей та інші критичні дисбаланси сформували принципово нові умови макроекономічного балансування в сучасній Україні, які потребують наукового осмислення.

Розглядаючи принципи макроекономічного регулювання, Т. І. Павлюк та М. В. Панісько характеризують принцип балансування таким чином: «бюджетні витрати повинні бути узгоджені з доходами за певний бюджетний період» [4, с. 71]. В оцій ідеї узгодженості проявляється основа концепції макроекономічного балансування. Сама ідея балансу передбачає співмірність, співрозмірність частин. Тобто збалансований розвиток національної економіки передбачає, що головні макроекономічні показники знаходяться у взаємній рівновазі.

Зокрема, сукупний попит відповідає сукупній пропозиції за повної зайнятості ресурсів. Доходи держави відповідають її витратам у середньо- та довгостроковій перспективі, аби уникнути надмірного дефіциту та боргового навантаження. Контрольована грошова маса дозволяє підтримувати невисоку інфляцію та стабільність національної валюти. Досягається природний рівень безробіття без перегріву чи спаду ринку праці. Вкрай важливий і баланс між експортом та імпортом, а також притоком і відтоком капіталу, оскільки вони підтримують стабільність платіжного балансу.

Безумовно, відхилення головних макроекономічних показників від ідеального балансу допустимі, якщо вони не надто великі. При цьому передбачається, що відхилення будуть скомпенсовані. Такі відхилення у макроекономічних балансах можна вважати контрольованими.

Водночас постає проблема державного боргу. Для багатьох сучасних країн, в тому числі розвинутих, стала нормою наявність величезного державного боргу, що за розмірами співставний із річним ВВП.

За умови, що державні запозичення використовуються раціонально, вони можуть сприяти створенню інфраструктурних об'єктів, розвитку освіти, науки та медицини. В періоди економічних спадів державні запозичення допомагають стимулювати сукупний попит, підтримувати бізнес і зайнятість. Також вони дозволяють не скорочувати пенсії, зарплати бюджетникам чи соціальні виплати в умовах нестачі фінансових ресурсів держави. Розви-

нений ринок держоблігацій надає інструменти для інвесторів і може слугувати підтримці фінансової системи.

Негативними наслідками великого державного боргу стають суттєві виплати за відсотками, що навантажує бюджет і зменшує фінансування інших потреб. Зростає залежність від фінансових ринків та міжнародних кредиторів. Можливе зростання інфляції понад розумні межі. Якщо борг перевищує безпечний рівень, країна може втратити довіру кредиторів та інвесторів, стикнутися з гіперінфляцією, девальвацією національної валюти чи навіть дефолтом.

Таким чином, за умови раціонального формування та використання, великий державний борг може мати позитивний вплив на макроекономічне балансування, оскільки допомагає компенсувати дисбаланси, згладжує коливання ділової активності та пришвидшує економічне зростання і економічний розвиток.

Проте все одно накопичуються негативні наслідки та зростають ризики для макроекономічного балансування у довгостроковій перспективі. Особливо сильно негативні наслідки великого державного боргу проявляються для країн, що розвиваються. Адже такі країни беруть кредити під високі відсотки та стикаються із обтяжливими вимогами іноземних та міжнародних кредиторів.

Хоча питання припустимих розмірів державного боргу залишається дискусійним, важко сперечатися із тим, що запозичення мають створювати підвалини, можливості для виплати відсотків та повернення боргів.

Виходячи із цього, доцільно проаналізувати трансформацію макроекономічного балансування в Україні. З таблиці 1 можна побачити, що, починаючи з 2022 року, року повномасштабного російського вторгнення, різко міняється ситуація. Дефіцит міжнародної торгівлі товарами та послугами у 2023 році сягає 37,9 млрд дол. США при обсязі імпорту 89,2 млрд дол. США [20], тобто дефіцит складає 42,5% імпорту!

Зрозуміло, що така ситуація була б неможливою без масштабної іноземної фінансової допомоги і ми це бачимо у таблиці 1, коли звертаємо увагу на баланс вторинних доходів, профіцит якого різко зростає з 2022 року, компенсуючи більшу частину дефіциту міжнародної торгівлі товарами та послугами.

При цьому різко змінюється динаміка зовнішнього державного боргу України. Якщо за 10 років (2011–2021) він зріс з 24,5 млрд дол. США до 47,7 млрд дол. США,

Таблиця 1

Показники платіжного балансу України за 2020–2024 роки (млн дол. США)

Рік	2020	2021	2022	2023	2024
Баланс товарів та послуг	–2378	–2671	–25737	–37879	–35911
Баланс вторинних доходів	4096	4622	25228	23245	21832

Джерело: сформовано автором на основі [17–21]

то за 3 роки (2022–2024) повномасштабної війни зовнішній державний борг збільшився до 114,9 млрд дол. США. А станом на 30.04.2025 він сягнув 129,4 млрд дол. США [22]. І це величезний тягар у порівнянні з ВВП, який у 2023 році склав 178,8 млрд дол. США [23].

Стрімке зростання державного боргу України пов'язано не з перспективними інвестиційними проектами, не з розвитком соціальної інфраструктури, освіти, науки чи медицини, а з повномасштабними бойовими діями. На жаль, більша частина запозичень непродуктивно зникає у горнилі війни. Оскільки гроші не інвестуються у економічні чи соціальні проекти, вони не створюють продуктивних сил та ресурсів, здатних забезпечити повернення запозичень.

Розмір державного боргу України відносно ВВП, темпи зростання боргових зобов'язань та важка економічна ситуація ставлять під сумнів перспективи погашення боргів. Принаймні, у найближчі роки це неможливо.

Отже, відбувається принципова зміна стану справ. До 2022 року макроекономічне балансування в Україні здійснювалося на власній основі, тобто:

- головні макроекономічні показники були співрозмірні;
- відхилення основних макроекономічних показників від ідеального балансу були не надто великими;
- відхилення головних макроекономічних показників від балансу переважно компенсувалися власними ресурсами;
- зовнішній державний борг України зростав повільно та не був непосильним тягарем для економіки.

Але у 2025 році макроекономічне балансування в нашій державі здійснюється на основі зовнішніх фінансових впливів, як поворотних, так і безповоротних:

- головні макроекономічні показники втратили співрозмірність;
- відхилення основних макроекономічних показників від ідеального балансу дуже великі;

– відхилення головних макроекономічних показників від балансу неможливо компенсувати власними ресурсами;

– зовнішній державний борг України зростає швидко і має погані перспективи погашення.

Така трансформація макроекономічного балансування в нашій державі означає втрату національного контролю над зведенням макроекономічних балансів, оскільки рішення про виділення безповоротної та поворотної іноземної допомоги ухвалюються на Заході, поза межами нашого контролю.

Висновки. Повномасштабне російське вторгнення у 2022–2025 роках та радикальне зростання оборонних потреб призвели до критичного порушення нормальних процесів макроекономічного балансування в Україні. Виник величезний дефіцит міжнародної торгівлі товарами та послугами, який може бути покритий лише за рахунок безповоротної та поворотної іноземної допомоги.

За кількісними макроекономічними диспропорціями знаходяться якісні зміни макроекономічного балансування в Україні. Якщо раніше воно здійснювалося на власній основі, то тепер засоби балансування винесені за межі національної економічної системи. Основне, що може зробити Україна у цьому напрямі – докладати усіх можливих зусиль для виконання вимог іноземних донорів та кредиторів.

Водночас треба докладати зусиль для нарощування власного виробництва, аби зберегти перспективи погашення боргів. Іншими способом розв'язання цієї проблеми є списання боргів України. Проте це складне політичне питання. І це питання майбутнього, адже недоцільно говорити про списання боргів, плануючи взяти додаткові кредити.

Перспективним напрямом подальших досліджень вважаю наслідки трансформації макроекономічного балансування в Україні та шляхи подолання негативних наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Івашина О. Ф., Івашина С. Ю. Методологічні проблеми макроекономічного регулювання. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 15–21. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-15-21> (дата звернення: 23.04.2025).
2. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки : монографія / за наук. ред. проф. І. Ф. Радіонової. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 240 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf (дата звернення: 23.04.2025).
3. Заблоцький М. Б. Регулятивні системи і балансовий підхід до стабілізації національної економіки. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2013. Вип. 43. С. 16–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2013_43_4 (дата звернення: 23.04.2025).
4. Павлюк Т. І., Панісько М. В. Макроекономічні принципи регулювання як передумови для зростання національної економіки. *Економіка та держава*. 2015. № 12. С. 69–73. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2015/19.pdf (дата звернення: 23.04.2025).
5. Талавиря М., Дорош Б., Пінцак С. Перспективи подальшого розвитку макроекономічного моделювання на основі історичного досвіду його еволюції. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2023. № 1(30). С. 96–106. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1\(30\).96-106](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1(30).96-106) (дата звернення: 24.04.2025).
6. Назаренко О. М., Костиленко О. О. Моделювання та ідентифікація динамічного міжгалузевого балансу макроекономічної системи. *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 1. С. 76–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2014_1_9 (дата звернення: 24.04.2025).
7. Карпець Е. П., Кузьменко В. М. Загальний алгоритм визначення впливу економічних зрушень на базі балансних моделей. *Математичне та комп'ютерне моделювання. Серія : Технічні науки*. 2017. Вип. 15. С. 67–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mtkm_tekh_2017_15_13 (дата звернення: 24.04.2025).
8. Прокопенко М. В., Нестеренко В. Ю., Тімров О. О. Макроекономічне економіко-математичне моделювання поточного стану національної економіки держави. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. пр.* 2023. № 2(31). С. 161–169. DOI: <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2023.31.161> (дата звернення: 24.04.2025).
9. Пивоваров М. Г. Моделювання розвитку макроекономічної ситуації розподілу ВВП на основі міжгалузевої балансової моделі. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2016. № 6. С. 60–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_6_12 (дата звернення: 24.04.2025).
10. Мулякова-Бочі А. К. Концепція удосконалення платіжного балансу в умовах економічного розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 7(133). С. 80–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_7_10 (дата звернення: 24.04.2025).
11. Мулякова-Бочі А. К. Вплив макроекономічних показників на стан платіжного балансу України. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 4. С. 106–113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_4_12 (дата звернення: 25.04.2025).
12. Бочі А. К. Вплив економічної нестабільності на стан платіжного балансу в Україні. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2015. № 2. С. 262–266. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2015_2_46 (дата звернення: 25.04.2025).
13. Козак Л. С., Федорук О. В. Платіжний баланс як важливий інструмент узагальнюючої оцінки стану національної економіки. *Економіка та управління на транспорті*. 2016. Вип. 2. С. 71–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2016_2_14 (дата звернення: 25.04.2025).
14. Кузнєцова Л. І. Цінові фактори у системі макроекономічних балансів моделі реального сектора економіки. *Математичне моделювання в економіці*. 2015. Вип. 1. С. 87–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mme_2015_1_10 (дата звернення: 25.04.2025).
15. Юрчишин В. Зовнішньоекономічні дисбаланси України як фактор-виклик 2019: Аналітична доповідь. *Виклики і ризики розгортання кризових процесів в Україні та напрями економічної політики їх запобігання* / Наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2017. 156 с. С. 5–73. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_vuklyku_gyzyku.pdf (дата звернення: 25.04.2025).
16. Баронін А. Вплив військових конфліктів на потоки капіталу, ВВП, боргові зобов'язання, валютні, споживчі та торговельні показники. *Виклики і ризики розгортання кризових процесів в Україні та напрями економічної політики їх запобігання* / Наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2017. 156 с. С. 82–92. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_vuklyku_gyzyku.pdf (дата звернення: 25.04.2025).
17. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма) за 2020 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/balance/2020/> (дата звернення: 26.04.2025).
18. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма) за 2021 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/balance/2021/> (дата звернення: 26.04.2025).

19. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма) за 2022 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2022/> (дата звернення: 26.04.2025).
20. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма) за 2023 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2023/> (дата звернення: 26.04.2025).
21. Динаміка платіжного балансу України (аналітична форма) за 2024 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2024/> (дата звернення: 26.04.2025).
22. Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (дата звернення: 26.04.2025).
23. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2025. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 26.04.2025).

REFERENCES:

1. Ivashyna O. F., Ivashyna S. Yu. (2020) Metodolohichni problemy makroekonomichnoho rehulivannia [Methodological problems of macroeconomic regulation]. *Biznes Inform – Business Inform*, no. 5, pp. 15–21. Available at: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-15-21> (accessed April 23, 2025). (In Ukrainian).
2. Radionova I. F. (ed.) (2017) *Makroekonomichna polityka u makroekonomichnii stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky: monohrafiia* [Macroeconomic policy in macroeconomic stabilization of the national economy: monograph]. Kyiv: Universytet ekonomiky ta prava «KROK», 240 p. Available at: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0001.pdf (accessed April 23, 2025). (In Ukrainian).
3. Zablotskyi M. B. (2013) Rehuliatyvni systemy i balansovy pidkhid do stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky [Regulatory systems and the balance approach to the stabilization of the national economy]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Seriiia ekonomichna. – Bulletin of the Lviv Commercial Academy. Economic Series*, vol. 43, pp. 16–20. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2013_43_4 (accessed April 23, 2025). (In Ukrainian).
4. Pavliuk T. I., Panisko M. V. (2015) Makroekonomichni pryntsyipy rehulivannia yak peredumovy dlia zrostan-nia natsionalnoi ekonomiky [Macroeconomic principles of regulation as prerequisites for national economic growth]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the State*, no. 12, pp. 69–73. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2015/19.pdf (accessed April 23, 2025). (In Ukrainian).
5. Talavyria M., Dorosh B., Pintsak S. (2023) Perspektyvy podalshoho rozvytku makroekonomichnoho mod-eliuvannia na osnovi istorychnoho dosvidu yoho evoliutsii [Prospects for further development of macroeconomic modelling based on the historical experience of its evolution]. *Heopolityka Ukrainy: istoriia i suchasnist – Geopolitics of Ukraine: History and Modernity*, no. 1(30), pp. 96–106. Available at: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1\(30\).96-106](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1(30).96-106) (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).
6. Nazarenko O. M., Kostylenko O. O. (2014) Modeliuvannia ta identyfikatsiia dynamichnoho mizhhaluzevoho balansu makroekonomichnoi systemy [Modelling and Identification of Macroeconomic System Dynamic Interindus-try Balance]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky – Mechanism of Economic Regulation*, no. 1, pp. 76–86. Avail-able at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2014_1_9 (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).
7. Karpets E. P., Kuzmenko V. M. (2017) Zahalnyi alhorytm vyznachennia vplyvu ekonomichnykh zrushen na bazi balansnykh modelei [General algorithm for determining the impact of economic shifts based on balance models]. *Matematychni ta komp'iuterne modeliuvannia. Seriiia: Tekhnichni nauky – Mathematical and Computer Modelling. Series: Technical Sciences*, vol. 15, pp. 67–72. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mtkm_tekh_2017_15_13 (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).
8. Prokopenko M. V., Nesterenko V. Yu., Timrov O. O. (2023) Makroekonomichne ekonomiko-matematychni modeliuvannia potochnoho stanu natsionalnoi ekonomiky derzhavy [Macroeconomic economics-mathematical modeling of the current state of the national economy of the state]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva: zbirnyk naukovykh prats – Problems and Prospects for Entrepreneurship Development: Collection of Scien-tific Papers*, no. 2(31), pp. 161–169. Available at: <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2023.31.161> (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).
9. Pyvovarov M. H. (2016) Modeliuvannia rozvytku makroekonomichnoi sytuatsii rozpodilu VVP na osnovi mizhhaluzevoi balansovoi modeli [Modelling the development of the macroeconomic situation of GDP distribution based on an intersectoral balance model]. *Derzhava ta rehiony. Seriiia: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – The State and Regions. Series: Economics and Entrepreneurship*, no. 6, pp. 60–76. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2016_6_12 (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).
10. Muiakova-Bochi A. K. (2012) Kontseptsiiia udoskonalennia platizhnoho balansu v umovakh ekonomich-noho rozvytku [Improvement concept for balance of payments under conditions of economic development]. *Aktualni*

problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics, no. 7(133), pp. 80–85. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_7_10 (accessed April 24, 2025). (In Ukrainian).

11. Muiakova-Bochi A. K. (2012) Vplyv makroekonomichnykh pokaznykiv na stan platizhnoho balansu Ukrainy [Influence of macroeconomic indicators upon balance of payments in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, no. 4, pp. 106–113. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2012_4_12 (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

12. Bochi A. K. (2015) Vplyv ekonomichnoi nestabilnosti na stan platizhnoho balansu v Ukraini [Impact of economic instability on the state of the balance of payments in Ukraine]. *Visnyk Donbaskoi derzhavnoi mashynobudivnoi akademii – Bulletin of the Donbas State Engineering Academy*, no. 2, pp. 262–266. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddma_2015_2_46 (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

13. Kozak L. S., Fedoruk O. V. (2016) Platyzhnyi balans yak vazhlyvyi instrument uzahalniuiuchoi otsinky stanu natsionalnoi ekonomiky [Balance of payments as an important tool of generalizing assessment of the state of national economy]. *Ekonomika ta upravlinnia na transporti – Economics and Management in Transport*, vol. 2, pp. 71–84. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2016_2_14 (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

14. Kuznietsova L. I. (2015) Tsinovi faktory u systemi makroekonomichnykh balansiv modeli realnoho sektora ekonomiky [Price factors in the system of macroeconomic balances of the real sector model]. *Matematychni modeliuvannia v ekonomitsi – Mathematical Modelling in Economics*, vol. 1, pp. 87–95. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mmve_2015_1_10 (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

15. Yurchyshyn Y. (2017) Zovnishnoekonomichni dysbalansy Ukrainy yak faktor-vyklyk 2019: Analitychna dopovid [Ukraine's external economic imbalances as a challenge factor 2019: Analytical report]. In: Yurchyshyn Y. (ed.) *Vyklyky i ryzyky rozhortannia kryzovykh protsesiv v Ukraini ta napriamy ekonomichnoi polityky yikh zapobihannia* [Challenges and risks of the development of crisis processes in Ukraine and directions of economic policy for their prevention]. Kyiv: Zapovit, pp. 5–73. Available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_vuklyky_ryzyky.pdf (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

16. Baronin A. (2017) Vplyv viiskovykh konfliktiv na potoky kapitalu, VVP, borhovi zoboviazhannia, valiutni, spozhychi ta torhovelni pokaznyky [The impact of military conflicts on capital flows, GDP, debt obligations, currency, consumer and trade indicators]. In: Yurchyshyn Y. (ed.) *Vyklyky i ryzyky rozhortannia kryzovykh protsesiv v Ukraini ta napriamy ekonomichnoi polityky yikh zapobihannia* [Challenges and risks of the development of crisis processes in Ukraine and directions of economic policy for their prevention]. Kyiv: Zapovit, pp. 82–92. Available at: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_vuklyky_ryzyky.pdf (accessed April 25, 2025). (In Ukrainian).

17. Dynamika platizhnoho balansu Ukrainy (analitychna forma) za 2020 r. [Dynamics of Ukraine's balance of payments (analytical form) for 2020.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2020/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

18. Dynamika platizhnoho balansu Ukrainy (analitychna forma) za 2021 r. [Dynamics of Ukraine's balance of payments (analytical form) for 2021.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2021/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

19. Dynamika platizhnoho balansu Ukrainy (analitychna forma) za 2022 r. [Dynamics of Ukraine's balance of payments (analytical form) for 2022.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2022/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

20. Dynamika platizhnoho balansu Ukrainy (analitychna forma) za 2023 r. [Dynamics of Ukraine's balance of payments (analytical form) for 2023.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2023/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

21. Dynamika platizhnoho balansu Ukrainy (analitychna forma) za 2024 r. [Dynamics of Ukraine's balance of payments (analytical form) for 2024.]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2024/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

22. Zovnishnii derzhavnyi borh Ukrainy [External public debt of Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).

23. Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2025 [Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine 2025]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (accessed April 26, 2025). (In Ukrainian).